



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ**

Επιστημονικός μη κερδοσκοπικός Οργανισμός Συμβολής στη Βιώσιμη Ανάπτυξη
National Member of the International Solid Waste Association

E: info@eedsa.gr W: <http://www.eedsa.gr>

T: 698 43 01 831

Βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του νέου ΕΣΔΑ και των ΠΕΣΔΑ

Τοποθέτηση Δ. Μπούρκα Περιβαλλοντολόγου/Πολιτικού Μηχανικού **Γενικού Γραμματέα**
ΕΕΔΣΑ www.eedsa.gr στην Πανελλήνια Σύνοδο ΦΟΔΣΑ

Αξιότιμες Κυρίες και Κύριοι,

Αφού ευχαριστήσουμε το Δίκτυο ΦΟΔΣΑ για την πρόσκληση της ΕΕΔΣΑ αλλά και για την σημαντική σύνοδο που διοργανώνει κάθε χρόνο με εξαιρετική πάντα επιτυχία θα ήθελα να μοιραστούμε κάποιες σκέψεις και προτάσεις που αφορούν στις βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του νέου ΕΣΔΑ και των ΠΕΣΔΑ ώστε οι σχεδιασμοί να μην μείνουν μετέωροι.

12 μήνες μετά το τελικό κείμενο του νέου Εθνικού Σχεδιασμού και 6 μήνες από την κύρωση του τον Δεκέμβριο του 2015 έχουν πλέον κατατεθεί σχεδόν όλες οι μελέτες αναθεώρησης ΠΕΣΔΑ των 13 περιφερειών στην χώρα αλλά κανένας ΠΕΣΔΑ δεν έχει ακόμη εγκριτική και κανονιστική ισχύ.

Για την ακρίβεια δεν έχει εκδοθεί καμία ΚΥΑ για τις Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Εκτίμησης των ΠΕΣΔΑ (πλην αυτών που είχαν εκδοθεί προ της ισχύος του ΕΣΔΑ δηλαδή το 2014) που είναι προϋπόθεση για την έγκριση αυτών.

Είναι αναμενόμενο να απαιτείται χρόνος για την προσαρμογή όλων στα νέα δεδομένα που δημιούργησε ο νέος ΕΣΔΑ ο οποίος έθεσε σωστές κατευθύνσεις αλλά επέβαλλε υψηλούς στόχους σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό ορίζοντα , αλλά πέραν αυτού υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που αφορούν στην γραφειοκρατία που προστέθηκε σε επίπεδα και στάδια εγκρίσεων των ΣΜΠΕ και ΠΕΣΔΑ.

Επειδή αργά η γρήγορα θα ολοκληρωθούν πιθανότατα εντός του 2016 οι εγκρίσεις των ΠΕΣΔΑ και θα περάσουμε στην εφαρμογή τους από το 2017 , ας σκεφτούμε από τώρα ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την πραγματική εφαρμογή των νέων ΠΕΣΔΑ.

1) Χρηματοδότηση δράσεων νέων ΠΕΣΔΑ.

Οι ανάγκες σε χρηματοδότηση δράσεων όπως αυτές προτάθηκαν στα τοπικά σχέδια και ενσωματώθηκαν στους ΠΕΣΔΑ είναι υπερδιπλάσιες των πιστώσεων του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020 δημιουργώντας ένα τεράστιο χρηματοδοτικό κενό.

Αυτό το κενό οφείλεται

- α) Στις απαιτήσεις σε υποδομές και σε δράσεις που γεννήθηκαν από τους υψηλούς στόχους του ΈΣΔΑ για το έτος 2020
- β) από την αίσθηση που δημιουργήθηκε ότι τα τοπικά σχέδια διαχείρισης των Δήμων είναι το διαβατήριο για την εξασφάλιση της χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ μεταξύ άλλων σε ανάγκες μη επιλέξιμες (πχ Απορριμματοφόρα Σύμμεικτων ΑΣΑ, κάδοι σύμμεικτων)
- γ) από την αντικειμενικά τεράστια ανάγκη της χώρας σε υποδομές επεξεργασίας αποβλήτων και κομποστοποίησης η οποία όμως απαιτεί μια προτεραιοποίηση καθώς δεν μπορούν να γίνουν τα πάντα άμεσα.
- δ) από την εξαιρετικά περιορισμένη συμμετοχή των Δήμων/ΦΟΔΣΑ με ίδιους πόρους λόγω μείωσης των ΚΑΠ. και τέλος
- ε) από τους περιορισμένους πόρους που αφορούν υποχρέωση χρηματοδότησης από τα ΣΕΔ (αφορούν μόνο περιέκτες) ή μπορούν να προταθούν ως πιλοτικές δράσεις ευρωπαϊκών προγραμμάτων LIFE/INTERREG/HORIZON κλπ.

Είναι θετικό ότι το Υπουργείο Εσωτερικών ζήτησε προτεραιοποίηση των δράσεων προκειμένου να ταυτοποιηθούν οι άμεσες ανάγκες σε υποδομές και δράσεις σε κάθε Περιφέρεια με βάση τα εκχωρημένα ποσά στα ΠΕΠ αλλά και τα διαθέσιμα προς διαχείριση από το κεντρικό ΥΜΕΠΕΡΑΑ.

Δεν γνωρίζουμε ποιες Περιφέρειες ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Υπουργείου και αν η προτεραιοποίηση των δράσεων έδωσε τα επιθυμητά αποτελέσματα αλλά θεωρούμε ότι πρέπει να τεθούν και συγκεκριμένοι ενιαίοι κανόνες στην προτεραιοποίηση της χρηματοδότησης των νέων δράσεων.

Συγκεκριμένα θα θέλαμε να θέσουμε για διάλογο τις ακόλουθες προτάσεις:

Α) Την χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ του εξοπλισμού αποκομιδής βιοαποβλήτων για την επίτευξη του στόχου 20% (έναντι 40% του ΈΣΔΑ), και επέκταση του συστήματος χωριστής συλλογής πέραν του 20% με ίδιους πόρους των Δήμων ή/και Πράσινο Ταμείο καθώς από εκείνο το όριο και μετά επιτυγχάνονται εξοικονομήσεις (αποκομιδής και επεξεργασίας) έναντι της αποκομιδής- επεξεργασίας σύμμεικτων.

Β) Την χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ των μικρών μονάδων κομποστοποίησης για δυναμικότητες που αντιστοιχούν στο στόχο του 20% με δυνατότητα επέκτασης .

Γ) Στην χρηματοδότηση όλων των επεκτάσεων ή και νέων ΧΥΤΥ προκειμένου να δημιουργηθούν οι ασφαλείς υποδομές διάθεσης για τα επόμενα έτη και να μην επανέλθει ο εφιάλτης των προστίμων της Ε.Ε.

Δ) Στην μερική χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ των Μεγάλων Μονάδων Επεξεργασίας Σύμμεικτων Αποβλήτων και στην πλήρη χρηματοδότηση των μικρότερων Μονάδων. Η κάλυψη του υπολειπόμενου ποσού για τις μεγάλες Μ.Ε. Σύμμεικτων μπορεί να γίνει με ιδιωτικά κεφάλαια κατά προτεραιότητα θεσμικού χαρακτήρα (Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Τράπεζες όπως EBRD, EIB, WB) με απ' ευθείας χρηματοδότηση του ιδιωτικού φορέα, ώστε η χρηματοοικονομική επιβάρυνση του έργου να είναι η μικρότερη δυνατή.

2) Το θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων των Φορέων Διαχείρισης

Η υλοποίηση και η λειτουργία των έργων που είναι αρμοδιότητα των Φορέων Διαχείρισης προϋποθέτουν στελεχωμένους και διαχειριστικά ικανούς Φορείς Διαχείρισης.

Το μοντέλο των 12 + 1 (Διαβαθμιδικός της Περιφέρειας Αττικής) Περιφερειακών Φορέων Διαχείρισης που συστάθηκαν με τον Ν. 4071/2012 λειτούργησε αποτελεσματικά σε ορισμένες Περιφέρειες της χώρας ή δεν ξεκίνησε να λειτουργεί ακόμα και σήμερα σε κάποιες άλλες.

Δεν θα τοποθετηθώ σε αυτή την ομιλία για το νέο σχέδιο Νόμου των Φορέων Διαχείρισης γιατί απαιτεί ιδιαίτερη ανάλυση στα θετικά του σημεία και τεκμηριωμένες αντιπροτάσεις στα αρνητικά του σημεία, αλλά θα επισημάνω την διαδικαστικά ακατάλληλη χρονική στιγμή αλλαγής του θεσμικού πλαισίου σε σχέση με τις εν εξελίξει διαδικασίες προσκλήσεων χρηματοδότησης του νέου ΕΣΠΑ και τις εν εξελίξει τις εγκριτικές διαδικασίες των ΠΕΣΔΑ

Και αυτό γιατί η υποχρεωτική κατάργηση υφιστάμενων και η δημιουργία νέων Φορέων Διαχείρισης σε ορισμένες περιοχές της χώρας με χρονοβόρες διαδικασίες μετάβασης θα προκαλέσει τεράστια καθυστέρηση στην ένταξη, ωρίμανση, υλοποίηση των έργων.

Για αυτό το λόγο θα θέλαμε να θέσουμε για διάλογο την πρόταση αναστολής της νομοθετικής πρωτοβουλίας μέχρι το πέρας

Α) της 1^{ης} περιόδου υποβολής προτάσεων στο νέο ΕΣΠΑ ήτοι 31/12/2016

Β) της έγκρισης του συνόλου των ΠΕΣΔΑ με απόφαση κανονιστικής ισχύς που επίσης εκτιμάται έως το τέλος του 2016

Γ) την σύσταση επιτροπής διαλόγου των υφιστάμενων ΦΟΔΣΑ , της ΚΕΔΕ και του ΥΠΕΣ, ΥΠΕΝ με διάρκεια έως τέλος του 2016, με στόχο το νομοσχέδιο να αποτελέσει της βάση διαλόγου , ώστε στην τελική του μορφή να αποκτήσει λειτουργικές βελτιώσεις

και αμέσως μετά από 1/1/2017 με δεδομένα τα ενταγμένα έργα, τους νέους ΠΕΣΔΑ και τις τελικές προτάσεις των συναρμόδιων φορέων στην επιτροπή διαλόγου να έλθει για ψήφιση το τελικό νομοσχέδιο.

3) Το αδειοδοτικό / γνωμοδοτικό πλαίσιο για τις χωροθετήσεις ανά την Ελλάδα επιβραδύνει την υλοποίηση των ΠΕΣΔΑ.

Η δημιουργία ενός πυκνού δικτύου πράσινων σημείων και σταθμών μεταφόρτωσης ανακυκλώσιμων υλικών ή κέντρων διαλογής ανακυκλώσιμων είναι από τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου ΕΣΔΑ.

Όμως για τη χωροθέτηση αυτών των εκτάσεων υπάρχουν ακόμη σοβαρά θέματα που θα πρέπει να επιλυθούν και έχουν καθυστερήσει σημαντικά. Καταρχήν για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των πράσινων σημείων, αναμένεται η έκδοση της ΚΥΑ που θα προσδιορίζει την κατάταξη των πράσινων σημείων, η οποία βρίσκεται προς υπογραφή.

Το πραγματικό πρόβλημα όμως έγκειται σε όλες τις αστικές περιοχές όπου υπάρχουν θεσμοθετημένα ΓΠΣ.

Στις περιπτώσεις αυτές η χωροθέτηση πράσινου σημείου είναι σχεδόν αδύνατη, εκτός κι αν το ΓΠΣ προέβλεπε χρήσεις χονδρεμπορίου, ΒΙΠΑ ή άλλες συναφείς χρήσεις.

Σημειώνεται ότι ανάλογο πρόβλημα εντοπίζεται με τους ΣΜΑ στις αστικές περιοχές (και μιλάω κυρίως για την Αττική) και για τα παράνομα αμαξοστασια των Δήμων.

Σε κάθε περίπτωση υπάρχει ανάγκη άμεσης νομοθετικής παρέμβασης τόσο σε επίπεδο ορισμού όσο και σε επίπεδο δυνατότητας χωροθέτησης σε υφιστάμενες χρήσεις των πράσινων σημείων σύμφωνα με τα ισχύοντα ΓΠΣ.

Περαιτέρω ας μην ξεχνάμε τον παράγοντα χρόνος απαλλοτρίωσης που σημαίνει ότι η απόλυτη προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε υφιστάμενα δημόσια γήπεδα καθώς αν σκεφτούμε μόνο 320 Π.Σ (ένα ανα δήμο) και συμπεριλάβουμε και άλλες δράσεις με χωροθετήσεις όπως ΣΜΑΥ, Μονάδες Κομποστοποίησης Μικρές, κλπ) ο χρόνος απόκτησης γής μπορεί να μην επαρκή έως το 2020!.

Πέραν των παραπάνω , θα θέλαμε να θέσουμε για διάλογο την πρόταση δημιουργίας υπηρεσίας αδειοδότησης μιας στάσης σε όλη την Ελλάδα για τα έργα ΔΣΑ που συνδέονται με επιβολή προστίμων όπως έργα

- συνοδα αποκατάστασης ΧΑΔΑ και
- νέοι – επεκτάσεις κορεσμένων ΧΥΤΑ ή
- ΜΕΑ για εκτροπή ΒΑΑ από την ταφη

Όπου στην υπηρεσία μιας στάσης που θα μπορούσε κάλλιστα να ανήκει στο ΥΠΕΣ με στελέχωση από τις ΠΕΧΩ των αποκεντρωμένων διοικήσεων , θα εκτελούνται αποκλειστικά και κατά προτεραιότητα όλες οι αδειοδοτικές διαδικασίες μέσα σε ειδική προθεσμία 30 ημερών από την κατάθεση πλήρους αιτήματος- φακέλου κατά παρέκκλιση άλλων διατάξεων για λόγους δημοσίου συμφέροντος .

Δεν είναι δυνατόν πχ σε νησιά με ενεργούς ΧΑΔΑ που επιβάλλονται πρόστιμα ή με κλειστούς ΧΑΔΑ αλλά σε μεταβατική διαδικασία δεματοποίησης να απαιτούνται 3 και 4 χρόνια για περιβαλλοντική αδειοδότηση ΧΥΤΥ ή μιας μονάδας μικρής κομποστοποίησης .

4) Η απουσία ενός ολοκληρωμένου μεταβατικού σχεδίου για τις περιοχές που δεν έχουν τις βασικές υποδομές

Όπως είναι γνωστό υπάρχουν πολλές περιοχές τόσο στην Ηπειρωτική (π.χ Ηλεία) αλλά και στην νησιωτική χώρα (Λευκάδα, Άνδρος, Τήνος κλπ) που δεν εξυπηρετούνται ακόμα και σήμερα από χώρους Υγειονομικής Ταφής. Στις «περιοχές έκτακτης ανάγκης» πρέπει να προστεθούν και οι Δήμοι που εξυπηρετούνται από κορεσμένα έργα που δεν έχουν χρόνο ζωής μεγαλύτερο από 2 χρόνια, χρονικό διάστημα απαραίτητο για την ωρίμανση και κατασκευή των νέων έργων επέκτασης.

Οι ΠΕΣΔΑ που έχουν κατατεθεί στις περισσότερες περιπτώσεις δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της μεταβατικής περιόδου αφού δεν υπάρχουν ούτε οι υποδομές ούτε η πολιτική διάθεση για υποδοχή απορριμμάτων.

Με το άρθρο 158 του Ν. 4389/2016 δόθηκε η αρμοδιότητα στον Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του ΥΠΕΣ να καθορίζεται ο τρόπος διαχείρισης των ΑΣΑ των Δήμων που δεν έχουν υποδομές ταφής και αποθήκευσης κατά παρέκκλιση των υφιστάμενων ΠΕΣΔΑ. Αυτή η ρύθμιση μπορεί να δώσει λύση για την μεταβατική περίοδο αρκεί να συνοδευτεί από τις ακόλουθες συνθήκες:

Α) Οι φορείς που θα υποδέχονται τα απορρίμματα πρέπει να λειτουργούν εγκαταστάσεις σύγχρονες, που να συμμορφώνονται με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και φυσικά να έχουν την κατάλληλη δυναμικότητα/χωρητικότητα.

Β) Οι εγκαταστάσεις μεταβατικής διαχείρισης εφόσον θέλουν αναβάθμιση ή επέκταση θα πρέπει να χρηματοδοτούνται κατά προτεραιότητα σε σχέση με τα άλλα έργα των ΠΕΣΔΑ

Γ) ΟΙ φορείς που έχουν ανάγκη για προσωρινή μεταβατική λύση θα πρέπει να έχουν ξεκινήσει τις ενέργειες για την μόνιμη διαχείριση όπως ο ΠΕΣΔΑ ορίζει και το ίδιο το Υπουργείο Εσωτερικών θα πρέπει να παρακολουθεί και να υποστηρίζει τις διαδικασίες υλοποίησης της μόνιμης λύσης.

Όλα τα ανωτέρω που κατά βάση είναι σωστά, προϋποθέτουν την κατάρτιση ενός εθνικού σχεδίου μεταβατικής εφαρμογής προκειμένου να αποφευχθεί η επιστροφή της χώρας στην ανεξέλεγκτη διάθεση και στις λύσεις έκτακτης ανάγκης

Ο τρόπος χρηματοδότησης των νέων δράσεων των ΠΕΣΔΑ, το θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων των Φορέων Διαχείρισης, το αδειοδοτικό πλαίσιο χωροθετήσεων των νέων έργων και η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου μεταβατικού σχεδίου είναι οι τέσσερις βασικές προϋποθέσεις για την πραγματική εφαρμογή του νέου Εθνικού Σχεδίου.

Η επιτυχία του προϋποθέτει την κινητοποίηση σε συντονισμένη κατεύθυνση όλων των εμπλεκόμενων Φορέων. Από τα Υπουργεία Εσωτερικών, ΥΠΕΝ και Ανάπτυξης μέχρι τις κοινότητες πολιτών, από τους Φορείς Διαχείρισης τις Περιφέρειες και τους Δήμους μέχρι τον ιδιωτικό τομέα.

Η ΕΕΔΣΑ είναι στη διάθεση όλων των εμπλεκόμενων Φορέων προκειμένου να συμμετάσχει στη συλλογική προσπάθεια για την ολοκληρωμένη διαχείριση των στερέων αποβλήτων.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας